

Vergaderjaar 2007–2008

30 995

Aanpak Wijken

Nr. 58

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR WONEN, WIJKEN EN INTEGRATIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 10 september 2008

Hierbij reageer ik op de brief, d.d. 3 juli 2008 (kenmerk 08-WWI-B-036), waarin de algemene commissie voor Wonen, Wijken en Integratie mij vraagt om een reactie op de publicatie «Krachtwijken met karakter» van het Planbureau voor de Leefomgeving (vanaf nu; het Planbureau). U heeft mij verzocht om in mijn reactie specifiek in te gaan op de vraag hoe de verschillende wijkactieplannen zich verhouden tot deze publicatie. Daarnaast heeft u mij verzocht in te gaan op de vraag hoe de aanbeveling uit de publicatie om terughoudend om te gaan met sloop zich verhoudt tot de sloopvoornemens van corporaties in de 40 aandachtswijken, zoals deze blijken uit het Sectorbeeld woningcorporaties 2007 (Centraal Fonds Volkshuisvesting (CFV), blz. 95).

Het Planbureau van de Leefomgeving heeft deze studie uitgevoerd in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. In de publicatie gaan de onderzoekers in op de vraag wat de bijzondere stedenbouwkundige eigenschappen van de veertig krachtwijken zijn, zowel van de wijken als geheel als voor de wijken afzonderlijk. Daarnaast hebben zij onderzocht welke potenties de krachtwijken bij toekomstige herstructurering kunnen ontleenen aan hun stedenbouwkundige eigenschappen.

In de studie wordt vastgesteld dat de krachtwijken beschikken over stedenbouwkundige kwaliteiten die bij mogelijke herstructurering benut kunnen worden om de woonmilieus in de wijken te verbeteren, economische activiteiten te stimuleren en de openbare ruimte aantrekkelijker te maken.

De uitkomsten van de studie bieden een uitgebreid overzicht van de diversiteit in type stedenbouw van de krachtwijken en van de verschillende stedenbouwkundige kwaliteiten die de krachtwijken bezitten. Juist in de verscheidenheid aan wijken heeft het Planbureau een structuur weten aan te brengen en weten te schetsen wat op verschillende ruimtelijke schaalniveaus bijzondere stedenbouwkundige potenties zijn van zowel de afzonderlijke wijken als van de krachtwijken in zijn geheel.

De studie sluit ook goed aan op de «Impuls herbestemming en herontwikkeling krachtwijken», zoals deze in de Visie Architectuur en Ruimtelijk Ontwerp is geschetst. Ik hecht er belang aan dat beeldbepalende gebouwen en complexen behouden blijven en een nuttige functie in wijken kunnen blijven vervullen. Ook het Planbureau noemt beeldbepalende gebouwen en structuren een potentie van de krachtwijken.

De wijkactieplannen

Gemeenten zijn als eerste aan zet bij het benutten van de potenties van de stedenbouwkundige kwaliteit van de krachtwijken. Het is daarom vooral aan hen om te bekijken op welke wijze zij aan de slag gaan met de potenties op het gebied van stedenbouwkundige aspecten die de studie noemt. Daarbij kunnen zij naast deze studie ook gebruik maken van de in maart 2008 verschenen studie «Transformatie van woonwijken met behoud van stedenbouwkundige identiteit» van hetzelfde instituut. Deze studie levert een bijdrage aan het antwoord op de vraag hoe de fysieke woonomgeving van woonwijken kan worden getransformeerd met behoud of met versterking van de ruimtelijke identiteit. Dit wordt geïllustreerd aan de hand van naoorlogse wijken, stadsvernieuwingswijken en woonerfwijken.

In diverse wijkactieplannen is er reeds aandacht voor aspecten van de stedenbouwkundige kwaliteit van de wijk. Zo grenst Heerlen Meezenbroek, onderdeel van krachtwijk MSP, aan een groengebied en is in het wijkactieplan van MSP opgenomen dat men de verbinding tussen MSP en de groengebieden wil versterken en attractiever wil maken. Ook wil men in Heerlen markante gebouwen behouden en herbestemmen voor cultuur (zoals de Burettestraat e.o). In Eindhoven De Bennekel wil men kwaliteitsverbeteringen in de openbare ruimte realiseren in het kader van de lopende integrale wijkverbetering. Op langere termijn wil de gemeente bezien hoe de belevingswaarde van de openbare ruimte kan worden verbeterd vanuit stedenbouwkundig perspectief. In de wijk Rotterdam Bergpolder, in krachtwijk Noord wil men de Hofbogen herontwikkelen en daarmee ruimte voor kunst, cultuur, horeca en kwalitatieve openbare ruimte realiseren.

Het rapport «Krachtwijken met karakter» levert een bijdrage aan de bewustwording van de potenties die de stedenbouw van de krachtwijken kan hebben. Ik zie het als een kans voor gemeenten om daar waar mogelijk, waardevolle stedenbouwkundige potenties die de wijken bezitten te benutten. Immers, stedenbouwkundige structuren als wegen of water, maar ook beeldbepalende gebouwen in de wijk zoals scholen, kerken of markante woongebouwen kunnen een wijk elan geven en bepalen voor bewoners een deel van de identiteit van hun woonomgeving. Ook ik wil mijn bijdrage hieraan leveren. In mijn brief aan de Tweede Kamer over de verdeling van het wijkengeld van 30 mei jongstleden heb ik dan ook aangegeven dat ik samen met de minister voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 2009 tot en met 2012 jaarlijks twee miljoen euro ter beschikking stel voor het herbestemmen en herontwikkelen van waardevol en karakteristiek cultureel erfgoed in de krachtwijken. In het najaar van 2008 wordt over de uitwerking van dit speerpunt uit de Visie Architectuur en Ruimtelijk Ontwerp een brief aan de Tweede Kamer verzonden.

Behoud en sloop

U heeft mij verzocht ook in te gaan op de vraag hoe de aanbeveling uit de publicatie om terughoudend om te gaan met sloop zich verhoudt tot de sloopvoornemens van corporaties in de 40 aandachtswijken, zoals deze

Ik wijs u erop dat de aanbeveling van het Planbureau met name is gericht op het behoud van de nog gave *vooroorlogse* stedelijke gebieden, die door de herstructureringsoperaties van de afgelopen decennia sterk zijn geslonken. Zeker bij een meer monumentale stedenbouwkundige opzet zou voor de resterende voorraad een zorgvuldige afweging moeten worden gemaakt tussen behoud en sloop.

In zijn Sectorbeeld woningcorporaties 2007 geeft het CFV aan dat de tien wijken met de laagste productie-intensiteit van de kant van de woningcorporaties (anders gezegd, de wijken waar de woningcorporaties relatief het minst hun woningen op de schop nemen), relatief veel vooroorlogse woningen kennen en relatief weinig naoorlogse woningen. In de tien wijken met de hoogste productie-intensiteit ligt dat juist andersom. Het accent wat betreft de grote fysieke ingrepen in de 40 aandachtswijken ligt daarmee dus vooral op de vroeg-naoorlogse wijken.

Het Planbureau doet een aantal suggesties om de woontechnische manco's van sommige woningen in deze gebieden op te heffen. Zoals het Planbureau zelf ook aangeeft, betreft de huidige wijkaanpak overigens voor een belangrijk deel ook wijken uit de naoorlogse perioden.

De betreffende aanbevelingen van het Planbureau kan ik onderschrijven. Ook ik vind dat geprobeerd moet worden waardevolle stedenbouwkundige kwaliteiten waar mogelijk te behouden. Dat geldt ook voor naoorlogse stedelijke gebieden. Bij mijn werkbezoeken kom ik ook voorbeelden tegen waarbij dat prima is gelukt. Ik zeg echter bewust «waar mogelijk», want de praktijk leert tegelijk dat dit bij een integrale afweging uit het oogpunt van de gewenste differentiatie of vanuit financieel oogpunt niet altijd haalbaar is. Een wezenlijk element binnen de wijkaanpak betreft immers het streven naar méér woonkwaliteit en differentiatie in het woningaanbod, welke tegelijkertijd moet leiden tot een voor bewoners, huurders en kopers financieel aantrekkelijk aanbod. Binnen die kaders is het dan niet altijd mogelijk te komen tot volledig behoud van de stedenbouwkundige kwaliteit en zal sloop van sommige complexen of woningen soms onontkoombaar zijn. Dat terzake een zorgvuldige afweging wordt gemaakt, acht ik overigens ook voor de betrokken bewoners een zeer gewenste zaak.

Woningcorporaties dienen op grond van de Wet op het overleg huurders verhuurder huurdersorganisaties zodanig tijdig te informeren over hun voornemens, bijvoorbeeld om woningen ingrijpend te verbeteren of slopen, dat die huurdersorganisaties daarover hun zienswijze kunnen geven.

Wat betreft de sloopvoornemens van corporaties in de 40 aandachtswijken in het licht van het voorgaande wil ik benadrukken dat de betreffende afwegingen en keuzes door de lokaal betrokken partijen moeten worden gemaakt. Van belang daarbij is dat corporaties op grond van het Besluit beheer sociale-huursector het gemeentelijk beleid in acht moeten nemen. In veel gevallen maken zij over de uitvoering van die voornemens (prestatie)afspraken met gemeenten. Voor de aanpak van de 40 wijken hebben de betrokken gemeenten en corporaties zoals bekend meerjarige afspraken gemaakt, die inmiddels ook in de charters tussen gemeente en rijksoverheid zijn vastgelegd. Overigens blijf ik benadrukken dat verbetering, sloop en nieuwbouw slechts een aantal van de elementen zijn binnen de brede wijkaanpak die ik voorsta. Er zal daarbij niet alleen worden ingezet op goed wonen, maar (juist) ook op onderwijs, werk, integratie en veiligheid voor de bewoners in die wijken.

Tot slot

Vanuit de faciliterende rol die het rijk heeft, zal ik de studie aan de gemeenten met krachtwijken aanbieden. Daarnaast zal ik de studie via de «Nieuwsbrief Krachtwijken» onder de aandacht brengen van gemeenten en andere partijen die betrokken zijn bij de wijkenaanpak. Tevens bied ik de gemeenten van de krachtwijken in het kader van kennisverspreiding aan om nader met de onderzoekers te spreken over de onderzoeksresultaten. En de door het Ministerie van WWI en Atelier Rijksbouwmeester georganiseerde conferentie «Maak de Wijk!», die op 9 oktober zal plaatsvinden, staat volledig in het teken van de koppeling van een sociale en fysieke krachtwijkenaanpak door middel van aandacht voor ruimtelijke kwaliteit, waaronder de stedenbouwkundige kwaliteit van de krachtwijken.

De minister voor Wonen, Wijken en Integratie,
C. P. Vogelaar